

ИНЪИКОСИ ҒОЯҶОИ ВАТАНДҶСТӢ ДАР АШЪОРИ

Ҳ.ЮСУФӢ

*Ҳикматуллоев Сиёвуш**Донишҷӯи курси-2 ДДПЧ***Роҳбари илмӣ:** *Ҳикматов Ҳикмат**устоди кафедраи адабиётшиносии ўзбеки ДДПЧ*

АННОТАТСИЯ: *Ҳабиб Юсуфӣ яке аз намояндагони хеле боистеъдоди нависандагони тоҷик мебошад, ки дар нимаи солҳои сиюм ба кори эҷодӣ шуруъ карда буд. Эҷодиёти Ҳабиб Юсуфӣ бисёр давом наёфтааст аввалин шеърҳои ӯ соли 1936 ва шеъри охиринаш соли 1942 навишта шуда буданд. Вале бо вучуди ин номи Ҳабиб Юсуфӣ дар таърихи адабиёти тоҷик дар ҳақиқат мавқеи хеле боифтихорро ишғол мекунад. Дар эҷодиёти Ҳабиб Юсуфӣ ба гайр аз лирика, тарҷимаи бадеӣ низ ҷойи калонро ишғол мекунад. Дар ин соҳа ҳам шоир ба муваффақиятҳои ҷиддӣ ноил гардидааст.*

Калидвожаҳо: *эҷодиёт, лирика, шоири ҷанговар, ватандӯстӣ, таронаи ватан.*

ANNOTASIYA: *Habib Yusufiy o'ttizinchi yillarning o'rtalarida ijodini boshlagan tojik adiblarining iste'dodli vakillaridan biridir. Habib Yusufiyning ijodiy faoliyati uzoq davom etmadi, uning ilk she'rlari 1936 yilda, so'nggi she'ri esa 1942 yilda yozilgan. Shunga qaramay, Habib Yusufiy nomi tojik adabiyoti tarixida juda faxrli o'rin tutadi. Habib Yusufiy ijodida qo'shiq matnidan tashqari badiiy tarjima ham katta o'rin tutadi. Shoir bu sohada ham salmoqli muvaffaqiyatlarga erishdi.*

Kalit so'zlar: *ijod, lirika, jangchi shoir, vatanparvarlik, vatan taronasi.*

ABSTRACT: *Habib Yusufi is one of the most talented representatives of Tajik writers, who started his creative work in the mid-thirties. Habib Yusufi's creative work did not last long, his first poems were written in 1936 and his last*

poem was written in 1942. Nevertheless, the name of Habib Yusufi occupies a very proud place in the history of Tajik literature. In addition to lyrics, artistic translation also occupies a large place in Habib Yusufi's work. The poet has achieved significant success in this field as well.

Keywords: *creativity, lyrics, warrior poet, patriotism, national song.*

АННОТАЦИЯ: *Хабиб Юсуфи – один из самых талантливых представителей таджикских писателей, начавший свое творчество в середине тридцатых годов. Творчество Хабиба Юсуфи продлилось недолго, его первое стихотворение было написано в 1936 году, а последнее – в 1942 году. Однако имя Хабиба Юсуфи занимает очень почетное место в истории таджикской литературы. Помимо текста песни, большое место в творчестве Хабиба Юсуфи занимает и художественный перевод. Поэт добился значительных успехов и на этом поприще.*

Ключевые слова: *творчество, лирика, поэт-воин, патриотизм, государственный гимн.*

ҚИСМИ ДАРОМАД

Дар эҷодиёти Ҳабиб Юсуфӣ ба ғайр аз лирика, тарчимаи бадеӣ низ ҷои калонро ишғол мекунад. Дар ин соҳа ҳам шоир ба муваффақиятҳои чидди ноил гардидааст. Хонандагони тоҷик ба воситаи тарчимаҳои ӯ бо бехтарин дoston ва шеърҳои Пушкин, Лермонтов, Крылов, Маяковский, Шевченко ва Чамбул ба забони модарӣ худ шинос шуданд. Мақолаҳои Ҳабиб Юсуфӣ низ дар тараққи танқиди адабии тоҷик то як андоза роли мусбат бозидаанд.

Ҳабиб Юсуфӣ соли 1916 дар Самарқанд, дар оилаи зиёӣ таваллуд ёфтааст. Ҳабиб Юсуфӣ аз соли 1925 то соли 1932 дар мактаб таҳсил карда, баъд ба техникуми педагогии Самарқанд дохил мешавад. Баъд аз тамом кардани техникум як сол дар мактаби миёна дарс дода, дар айни замон худаш дар шӯбаи шабонаи Университети Давлатии Ёзбекистон таҳсил мекунад ва соли 1937 ба шӯбаи рузонаи факултети филологии Университети Давлатии

Ўзбекистан мегузарад. Ҳабиб Юсуфӣ Университетро соли 1940 бо баҳои аъло тамом карда барои кор кардан ба Институти таърих, забон ва адабиёти филиали Тоҷикистони Академияи фанҳои СССР фиристода мешавад.

Ҳабиб Юсуфӣ шоир, тарҷумон ва ходими илмӣ буд. Ӯ дар як муддати кӯтоҳ асарҳои Пушкин ва Лермонтовро ба забони тоҷикӣ тарҷума намуд. Ҳабиб Юсуфӣ моҳи март соли 1942 ба сафҳои Армияи Советӣ даъват шуд. Ӯро аввал ба Омӯзишгоҳи ҳарбии миномётии шаҳри Пенза фиристоданд. Ҳабиб Юсуфӣ техникаи ҳарбиро омӯхта бо рутбаи лейтенанти хурд ба ҳимояи Ленинград фиристода шуд. Дар яке аз мактубҳояш, ки 19-уми ноябри соли 1943 навишта буд, «... Он рӯзҳо дур нестанд, ки душмани малъунро аз дарвозаҳои ин шаҳри азим дур андозем» гуфтааст.

ҚИСМИ АСОСӢ

Мавзӯи ашъори шоир мухталиф мебошад. Мавзӯҳои Ватан ва ватандӯстӣ аз мавзӯҳои асосӣ ва марказии эҷодиёти шоир ба шумор мераванд. Мафҳуми Ватан сарчашмаи илҳами шоир буда, ба ин маънӣ аз диду назари ба худ хос назар меафканад. Ӯ ҳиссиёти хешро нисбат ба Ватан дар шеъре чунин ифода менамояд:

Қалам ба даст бигирам, ки шеър бинвисам,

Забони ман зи ҳама пештар «Ватан» гуяд.

Калимаи «Ватан» дар ашъори шоир мазмуну мафҳуми васеъ ба худ касб кардааст. Шоир тамоми сарзамини собиқ Шӯравиро барои худ Ватан меҳисобад ва ба ин тариқ, мафҳуми умумииттифоқӣ доштани калимаи Ватанро чунин шарҳ медиҳад:

Ватан, чу нагмасарояст дил зи меҳри ту,

Туро ҳазинаи илҳами хештан гӯяд.

Ватан барои шоир ҳонаи умеду орзуҳо ва бахшандаи бахту саодати халқҳо будааст:

Эй бахт, аҷаб маро Ватан додаи ту,

Гулҳои умедам аз чаман додаи ту.

Ба ҳамин васила, шоир дар замири хонанда ва шуури онҳо меҳру муҳаббат ба Ватан, ифтихори ватандӯстӣ ва қаҳрамониро парвариш мекунад. Дар охир тамоми мардуми ватандӯстро барои мудофияи Ватан даъват менамояд:

Гӯяд ватанат, ки посбон илае, ту шавӣ,
Бар сарҳади Шарқи Дурамон рае, ту равӣ.

Дар шеъри «Ман Ватанро беш аз ҳарвақта дорам дусттар» ӯ меҳру муҳаббати беандозаи ба Ватан доштаи халқи моро возеҳу равшан нишон медиҳад. Ҳатто, ӯ ба қалами худ мурочиат намуда, ӯро ба омода будан даъват мекунад:

Вақти он аст, эй қалам, буррандатар гардӣ зи теғ,
Вақти он аст, эй сухан, гуррандатар гардӣ зи барқ!

Дар ашъори шоир, баъзан, Ватан ҳамчун як симои паҳлавоне тасвир ёфтааст, ки ҳангоми муҳориба бо рақиб аз дӯстону мухлисон дастгирӣ ва дӯстдории бештареро хоҳон аст:

Як чаҳон ишқи Ватан дорад дили халқи азим,
То Ватанро дуст дорад, дуст дорад то абад,

ХУЛОСА

Хулоса, шоир дар таърихи адабиёт бо ватандӯстии худ як сабақи ҳаёти боқӣ гузоштааст. Ӯ то ҳақде дӯстдори обу хоки Ватан будааст, ки ихтиёран ба чанг меравад. Дар чанг низ қору фаъолияти хуб нишон медиҳад ва сазовори бовариву эътиқоди ҳамяроқон мегардад. Қайд кардан зарур аст, ки Ҳабиб Юсуфӣ ҳамчун шоири чанговару ватандӯст дар муддати умри кӯтоҳи худ тавонистааст ҳам бо қалам ва ҳам бо шамшер вазифаи фарзандии худро дар назди халқу Ватан содиқона иҷро намояд.

АДАБИЁТҲО

- 1) Бобоев Ю., Муқаддимаи адабиётшиносӣ, Д., 1974;
- 2) Ҳамроев Ҷ. Адабиёти синфи 9, Т., 2014;
- 3) Авазхонов Ш. Фарҳанги адабиётшиносӣ, Т., 2023
- 4) Асоев Х., Адабиёти форсӣ ва се шоҳаи он, Д., 1990;

- 5) Шакурӣ М., Нигоҳе ба адабиёти тоҷикии садаи бист, Д., 2002;
- 6) Мирзозода Ҳ., Таърихи адабиёти тоҷик, Д., 1987;
- 7) Маҷмуаи шеърҳо, Д. 1962; Роҳи нотамои, кит. 1—2, Д., 1987;
- 8) Маъсумӣ Н Адабиёти советии тоҷик, Д., 1954
- 9) WIKIPEDIA
- 10) Исрофилиё Ш. Р., Назаре ба адабиётшиносии чанд соли охир, г. «Адабиёт ва санъат», 3 март соли 2011.